

Til Kommunal- og forvaltningskomiteen

Fra Norsk Friluftsliv

Oslo 22. april 2021

HØRINGSNOTAT - PROP. 169 L (2020-2021) ENDRINGER I PLAN- OG BYGNINGSLOVEN M.M. (REGIONAL PLAN, DISPENSASJON M.M.)

Norsk Friluftsliv representerer de 18 største frivillige friluftslivsorganisasjonene i Norge med til sammen rundt 950.000 medlemskap og rundt 5.000 lokale lag og foreninger. En av hovedoppgavene for Norsk Friluftsliv er å ivareta allemannsretten og det enkle og naturvennlige friluftslivets vilkår i Norge. Dette høringsnotatet tar kun for seg forslag til endringer i § 19-2.

Plan- og bygningsloven og forslaget til endringer må sees i sammenheng med FN's bærekraftsmål og Norges muligheter til å nå disse. Norsk Friluftsliv er, som vi skrev i vår høringsuttalelse, sterkt imot de foreslåtte endringene i dispensasjonsbestemmelsene i plan- og bygningslovens § 19-2, som regjeringen sendte på høring i 2020. Disse endringene ville blant annet bryte med det grunnleggende prinsippet om at arealbruk skal styres etter plan, svekke bærekraftig arealforvaltning, svekke lokaldemokratiet og medvirkningsprosesser, og dermed bidra til å undergrave lovens formål, jf. 1-1 første og fjerde ledd:

Loven skal fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner.

Planlegging og vedtak skal sikre åpenhet, forutsigbarhet og medvirkning for alle berørte interesser og myndigheter. Det skal legges vekt på langsiktige løsninger, og konsekvenser for miljø og samfunn skal beskrives.

Norsk Friluftsliv har derfor, sammen med mange andre, vært svært bekymret for konsekvensene av regjeringens opprinnelige forslag til lovendring vil få på sikt for natur og friluftsliv, blant annet i strandsonen. Norsk Friluftsliv er derfor svært glad for at regjeringen har trukket dette forslaget, og i stedet kommet med et forslag, som vi oppfatter vil ivareta hensynet til natur og friluftsliv på en langt bedre måte.

Verden står overfor to eksistensielle menneskeskaptede kriser; tap av naturmangfold og klimaendringer. Ifølge det internasjonale naturpanelet (IPBES) er arealinngrep og nedbygging av natur den viktigste årsaken til tap av naturmangfold. Samtidig viser klimapanelets spesialrapport om klimaendringer og landarealer, at måten vi bruker våre landområder på, er en betydelig driver av klimaendringene. Det fundamentale problemet er at begge krisene skyldes at mennesket tar for stor plass og bruker for mye av jordas ressurser. Verdens ledende forskere er tydelig i sine konklusjoner; vi mennesker driver en rovdrift på naturen på en måte som ødelegger selve grunnlaget for vår økonomi, matsikkerhet, helse og livskvalitet. Med andre ord, vi tærer på naturkapitalen og kaller det verdiskapning. På denne bakgrunn erklærte verdens ledere i 2020 global naturkrise.

Det er derfor avgjørende at vi får et lovverk som tar dette på alvor og bygger opp under bevaring av natur som en grunnleggende forutsetning for bærekraftig utvikling, noe som i stor grad også vil ivareta hensynet til friluftslivet. Dette vil kreve kloke politiske beslutninger.

Norsk Friluftsliv er enige i behovet for en dispensasjonsbestemmelse i helt spesielle tilfeller der det er nødvendig av samfunnsmessige hensyn. Men vi kan ikke ha en dispensasjonsbestemmelse, som bidrar til nedbygging og privatisering av stadige nye arealer, slik vi blant annet har sett i strandsonen lang Skagerakskysten, til tross for byggeforbud i snart 70 år. En mulig løsning er for eksempel å skille mellom dispensasjoner til mindre fasadeendringer og likende og dispensasjoner som medfører nye arealinngrep eller ytterligere privatisering.

Regjeringen begrunnet det opprinnelige forslaget til endringer blant annet med at den legger stor vekt lokaldemokratiet i plansaker. Forskning viser imidlertid at mange kommuner mangler kompetanse og kapasitet innenfor arealplanlegging, natur og friluftsliv. Evalueringen av plan- og bygningsloven har også vist at natur- og klimahensyn ikke blir ivaretatt på en tilfredsstillende måte i kommunene. En undersøkelse fra Sivilombudsmannen viser at de fleste dispensasjonssøknadene i strandsonen innvilges, og ofte med mangelfulle begrunnelser. Det må derfor heller settes inn en betydelig statlig innsats i å styrke kommunenes kompetanse og kapasitet til å ta sin del av ansvaret for å bekjempe naturkrise og sørge for en bærekraftig utvikling, framfor å gjøre det lettere for kommunen å dispensere fra egen plan.

Norsk Friluftsliv ber derfor Stortinget om:

- å støtte regjeringens nye forslag til endring i plan- og bygningsloven, jf. Prop. 169 L (2020-2021).
- at eventuelle endringer ut over dette må være en innstramming av dispensasjonsbestemmelsen, og ikke det motsatte, for eksempel ved at dispensasjoner bare kan gis til mindre tiltak som fasadeendringer og likende, og ikke i saker som fører til arealendringer eller ytterligere nedbygging eller privatisering.

Vennlig hilsen
Norsk Friluftsliv

Bente Lier
generalsekretær

Hans Erik Lerkelund
fagsjef naturforvaltning